

Chirongwa cheKusimudzira Tsika Dzakanaka neKuvandudza Hunhu

Uyo anokudana akatendeka, uye lye achaita.

I VaTesaronika 5:24

Kuvonga – Chidzidzo Chekutanga (Musati Maitira Zviito)

Maererano – musati maverenga zviripo muchidzidzo ichi, zvakakosha kuti Nhanho Yekutanga yapedzwa (kuverenga *Pfupiso – Onororo Yemashure seNhesinyaniso Yevakuririra Kutanga*). Izvi zvinopa nhesinyaniso yeuyo chidzidzo chimwe nechimwe chezvivakwa zvine musoro. Sezvakarehwa mune iro gwaro, mirayiridzo yakanyorwa kuvabereki, asi inoshanda kune chero mutungamiriri anoshanda nevadiki (makore 5 kusvika 25). Sezvo chikamu chemhuri ndecho chisingapere, chinangwa chemabasa chinoramba pano. Kupedza chidzidzo cheKuzvinipisa zvakare kunobatsira.

Kwajairwa zvikuru kune mubereki kuudza mwana kuti ati, *ndatenda*, kana mwana apiwa chinhu, semuenzaniso, keke. Nei izvi zvichaitwa? Ndekudzidzisa mwana kutenda. Ichi chave chiito chejairwa kubva panguva dzeBhaibheri. Pfungwa ndeyekuti chiito chepachiso (kushevedza *ndatenda*), kana chichidzokororwa nguva nenguva, chichaita kuchinja pasi pemutemo wemumwe. Cognitive Behavior Therapy (CBT) yakavakidzwa pamusoro pechinangwa ichi chekudzokora zviito zvinotungamirira kuchinja munhu mukati.

Kune mutsauko unozivikanwa: *iva ne pfungwa dzekuvonga*. Nei tinoita izvi? Nei tinoita kuva nevana nekuvonga? Kana tichiudza vana vedu sei vanofanira kutenda, tiri kuudza kuti *mweya wekunzwa kuti zvakakodzerana nawe* unotungamirira *kuzvikudza*, zvose zviri zviviri zvisina kuita seKristu uye zvakaipa nenharaunda.

Nei tinodzidzisa kuti tinofanira kutenda vamwe? Kana ukadzidza Bhaibheri, uchaona mirayiridzo yakawanda yekutenda Mwari. Asi, hapana mirayiridzo yekutenda vamwe. Saka sei tinodzidzisa kuti tinofanira kutenda vanhu? Mudzidzisi womutemo akabvunza Jesu, *ndeipi mirayiridzo huru muMutemo?* (Mateu 22:36) Akapindura nekudzokerazve kutanga kweSheema yeJudea,

Inzwai, Isiraeri: Jehovha Mwari wedu, Jehovha mumwe chete. Unoda Jehovha Mwari wako nemwoyo wako wose, nemweya wako wose, nesimba rako rose. Uye mazwi awa andinokurayira nhasi, achava pamwoyo wako. Unodzidzisa vana vako nezvawo nguva dzose, uye unotaura nezvazvo kana wagara mumba mako, uye kana uchifamba nenzira, kana uchirara, uye kana uchimuka. Unofanira kuzvisunga paruoko rwako sechiratidzo, uye zvichava pamberi pako. Unofanira kuzvinyora pamasuwo emba yako uye pamagedhi ako (Dheuteronomio 6:4-9).

Akatevera nokutsanangura, *uyi ndiyo mirayiridzo yekutanga nehuru. Yechipiri yakafanana nayo: Ida muvakidzani wako sezvaunozviida iwe* (Mateu 22:38-39). Jesu ari kuratidza kuti kuda Mwari kunotungamirira kuda muvakidzani wako, uye kuda muvakidzani wako kunotungamirira kuda Mwari. Izvi zvinogona kushandiswa pakutenda Mwari nekutenda muvakidzani wako. Sezvo uchidzidza kutenda Mwari, izvo

zvinorayiriwa, unobva uchiitwa kuda kutenda vamwe. Zvakafanana, kutenda vamwe kukudzidzisa kutenda Mwari. Saka, kuzadzisa murayiridzo wekutenda Mwari kunogona kuitwa nekutenda vamwe.

Muenzaniso umwe unobva mudzidziso yaJesu muna Mateu 25:40. Munyaya iyi, Jesu anoreva kuti *zvamakaita kune mumwe wevadukuvaduku ava, makaita kwandiri*. Dzidziso inotsanangura nzvimbo uko kusangana nezvishayikwa zvevamwe kunorerwa sokuonana nezvishayikwa zvaJesu. Kunyangwe kupira mwana wemvura kunorumbidzwa (Mateu 10:42; Mako 9:41). Naizvozvo, kupira munhu chinhu muzita raJesu kwakafanana nepira kuna Mwari.

Izvi zvinogona kuonekwa seduara: sezvo uchidzidza mudumbu remuviri, unodzidzira zvakare mudumbu remweya. Zvakare, sezvo uchidzidza mudumbu remweya, unodzidza mudumbu remuviri. Tinogona kupedzisa kuti, kunyangwe Bhaibheri risingatsugi zvakadirect kuti tinofanira kutenda vamwe, chiito ichi chinokurudzirwa senzira yekuzadzisa murayiridzo wekutenda Mwari. Sezvo kutenda kuchiitwa mudumbu remuviri nevamwe, tsika inova chivakwa chekuvonga pakutenda Mwari mudumbu remweya. Sezvo tichisimba kutenda Mwari, tinodzidzira kutenda vamwe.

Pasova Seder yeJudea ine rwiyo rwakanangwa kuyeuchidza vanhu kutenda pazvakaita Mwari. Iyo *Dayenu* itsinhiro yekuyeuchidza mabasa ane simba aMwari, ine kuimba kwedzidziso yekuti, *zvaikwana*. Rwiyo urwu runounza vanhu kuziva kuti tinofanira kutenda zvipo zvatiinawo, kwete kutarisa zvatisina. Chivi chehara (kusirirwa) chinogara chichida zvakawanda. Sezvo kuvonga kunodiwa kuvonga munhu, kunotanga nekutenda Mwari. Ichi ichi *kuvonga kunopinda denga*. Ipapo, zvinobvira kutenda vamwe.

Kuvonga izwi vanhu vazhinji vanoziva, asi vanobva vatadza kutsinanangura. Kunobata kuona kurewa chipo chinobva kumupereki. MuBhaibheri, izwi rechiGiriki rekuziva *kutenda* ndicharis. Ichi zvakare ndichizivi chezwi *tsitsi* uye *mufaro*. Izvi zvinotitaurira kuti kuvonga kunomuka kana munhu achiziva kuti zvakapiwa chipo chakabva pamwoyo wemupereki. Saka, kupira chipo mhemberero yesungano yekuvonga inobatanidza mupereki negamuchiri. Nhengo iye, mhuri yekunga. Thomas Aquinas akadzidzisa, *mhuri yekuvonga inobuda pamhuri yerudo*, kutanga kuna Mwari, zvososwe kuvamwe. Uyo anoti *ndatenda* kumupereki ari kunyatso taura, *tiri pamwechete*. Saka, chipo chikuru chaunogona kupa ndekuvonga.

Pauro anotibatsira kunzwisisa kuti zvipo zvinouya nenzira dzakawanda, kunyangwe dzimwe dzisiri dzatisingazvidi. Muna I VaTesaronika 5:18, anonyora: *Farai nguva dzose; nyengeterai nguva dzose; tendai munguva dzose; nokuti uyu ndiwo chido chaMwari muna Kristu Jesu kwamuri*. Ipapo, muna VaEfeso 5:20, anowedzera: *nguva dzose muchiinda Mwari Baba nezvinhu zvose, muzita ralshe wedu Jesu Kristu*. Tiri kushevedzwa kutenda *muzvinhu zvose* uye *nezvinhu zvose*. Charles Stanley akadzidzisa, *Kana tichisvikapo patinogona kumutenda nekuda kwezvinhu zvose, kutenda kwedu kuchaonekwa kusadheuka*. Uyu hazwi namabasa evanhu chete; unogoneka chete sezvo Mweya Mutsvene uchitigonesa. Tinodzidzira kuti zvipo izvi zvinobva kuna Mwari zvinotitungamirira kuve nekutenda kwakanyanya maari.

Kunzwisisa kubatanidza pakati pechiito chekutenda uye kukura kwechivakwa chekuvonga, fikiria mazwi matatu anowanzo shandiswa. Pakutanga, *kutendeka* ndiro manzwiro anoratidza pfungwa panguva iyoyo. Ndiro kushanda kana mhinduro yepakupindura. Yechipiri, *kuvonga* kunoratidza pfungwa yeruremekedzo rwakadzika kana mwero wepanguva refu. Yechitatu, *kuvonga* chivakwa chinomuka kana mwero wacho pachake wazova wejairwa. Chimiro ichi chemanzwiro chazova chimwe chenature yedu. Uyu ndiye chinangwa chekutenda, kusandurwa pasi pemutemo wemukati.

Utafiti pamusoro peuropi hwawanikwa kuti kubatana mukati meuropi kunowanda nekuvonga. Nzvimbo huru ndeyinzi yeventral tegmental area (VTA), inokosha pane maitiro edu kutenda mabasa akanaka uye akaipa muupenyu hwedu. Kubatana kwakanaka kusimba kuvanhu vane kuvonga kwakanyanya. Utafiti wesayenzi yemagariro nekuvonga hwararatidza zvakaita zvakanwanda zvakanaka kuvanhu. Chawanikwa kuti kuvonga (a) kunosimudzira kudzidza, (b) kunowandudza hutano hwose uye mufaro wemozvo, uye (c) kunotungamirira kurudo, tsitsi (kurangarira vamwe), uye kuregererwa uye kutsvaga kuregererwa. Pachena, kune zvinobatika kumunhu ane chivakwa chekuvonga. Pamusoro paizvozvo, sezvatinoziva, kugadziririka kwezvivakwa kunobatikana munharaunda. Hukama mukati menharaunda zvakanosha chaizvo. Saka, kana munhu ataura kuvonga kumunhu, munhu uyu zvakare anowanikwa nemhaka, i.e. vose mupereki negamuchiri vanobatsirwa. Zvechokwadi, vose vaviri vanofanira kubatsirwa, kana zvingasiri kuvonga kwakakwana. Pamusoro paizvozvo, chawanikwa kuti kushevedza *ndatenda* kumunhu chinopararira; kunowedzera mikana yekuti vamwe varatidze kutenda zvakananyanya kazhinji. Asi kune rimwe divi, utafiti wararatidza kuti kusaramuka uye kusaramuka kunodzivirira kukura kwekuvonga. Izvozvo, zvakare, zvinoparara munharaunda, zvichiikonzera.

Rurangariro rwezviito zvekudzidziro yekuvonga runopa zvinosarudza nenzira dzinoteura nenzira nguva dzakajairwa kune mhuri. Zvakare, izvi zvagadziriwa kukubatsira kuvandudza tsika. Zvinogonekwa kuti uchasika pfungwa dzako dziri nani nekune mhuri yako. Sezvo uchishanda kuvandudza tsika, kudzokororwa (zuva nezuva, svondo nesvondo) kuchakosha chaizvo. Chinangwa ndechekudzokora nguva nenguva kusvika kuchava *semwero wesarudzo*.

Mwari akukudzei sezvo muchishanda kugadzira zvivakwa zve*Kuvonga*.

Chirongwa cheKusimudzira Tsika Dzakanaka neKuvandudza Hunhu © 2025 ne
Chirongwa cheKusimudzira Tsika Dzakanaka neKuvandudza Hunhu chine rutsigiro pasi
pe Creative Commons Attribution-NonCommercial-ShareAlike 4.0 International
29 Mansfield Avenue, Mount Vernon, OH 43050
(740) 507-7672 www.virtuesandcharacterdevelopment.org
virtues.and.character@gmail.com